

Correctievoorschrift VWO

2010

tijdvak 1

Grieks

Grieks

tevens oud programma

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-09.0313, 31 maart 2009, zie www.examenblad.nl).

Deze regeling blijft ook na het aantreden van het College voor Examens van kracht.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de *Regeling beoordeling centraal examen* van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 76 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen punt(en) in mindering wordt/worden gebracht.
- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.

- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolon een Grieks woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Tekst 1

1 maximumscore 2

- a. Teiresias maakt aanstalten om weg te lopen / Oedipus probeert Teiresias tegen te houden 1
- b. Dit blijkt uit regel 437 waarin Oedipus Teiresias vraagt om te blijven Of woorden van overeenkomstige strekking. 1

2 maximumscore 2

Tijdens een diner/feest in Corinthe zei iemand / een dronken man dat hij een bastaard was.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Wanneer Corinthe in het antwoord ontbreekt, één scorepunt toekennen.

3 maximumscore 2

- Op deze dag zal Oedipus te weten komen wie hij werkelijk is / wie zijn echte ouders zijn (en dus als het ware opnieuw geboren worden) 1
  - maar tegelijkertijd houdt deze onthulling zijn ondergang in 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

4 maximumscore 2

- a. De intelligentie/slimheid van Oedipus / Het oplossen van het raadsel (van de Sfinx) 1
  - b. Oedipus kreeg als beloning voor het oplossen van het raadsel (van de Sfinx) de koningin van Thebe / Iocaste als bruid. Dit had tot gevolg dat hij met zijn moeder trouwde 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Wanneer bij b. alleen als antwoord is gegeven 'hij doodde zijn eigen vader', geen scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
11	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • παισῑ (regel 457) • γυναικὸς (regel 459) 	1 1

Tekst 2

- 12 **maximumscore 2**
- a. ὄ (θ') ἡγεμῶν 1
  - b. Het gebruik van het imperfectum (dat een poging kan aangeven) 1
Of woorden van overeenkomstige strekking.

- 13 **maximumscore 2**
- Twee van de volgende drie antwoorden:
- Bij Seneca ging een deel van de begeleiders de verkeerde kant op; bij Sophocles is hiervan geen sprake.
  - Bij Seneca was er behalve de koning slechts één dode; bij Sophocles werden (volgens Oedipus) allen gedood.
  - Bij Seneca is er sprake van wagens; bij Sophocles is sprake van slechts één wagen.
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Wanneer één van de volgende antwoorden is gegeven:

'Bij Seneca was er sprake van een groot gezelschap; bij Sophocles betrof het maximaal vijf personen / een klein gezelschap', dit niet fout rekenen.

- 14 **maximumscore 2**
- a. Oedipus werd geprovoceerd en ging pas daarna ook zelf tot geweld over 1
  - b. Oedipus reageert niet evenredig op de hem aangedane belediging/ behandeling 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

- 15 **maximumscore 1**
- locaste heeft eerder gezegd dat er van het gezelschap één overlevende is / dat Laius door rovers is gedood.
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

- 16 **maximumscore 2**
- a. Oedipus begint tot het inzicht te komen dat hij degene is die Laius heeft gedood 1
  - b. Oedipus komt pas later tot het inzicht dat hij de zoon is van Laius / dat hij met zijn eigen moeder is getrouwd 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 3

- a. ἔλεος/medelijden; φόβος/angst 1
- b. Medelijden: door bij het publiek medelijden op te roepen met de situatie waarin Oedipus verkeert / door de meelijwekkende situatie waarin Oedipus verkeert, uit te beelden 1
- Angst: door het publiek in angstige spanning te houden over de verdere onthulling van de waarheid / wat Oedipus zichzelf zal aandoen als hij straks de gehele waarheid weet / door het publiek ervan te doordringen dat je als mens niets kunt doen aan het angstaanjagende van het goddelijke / door de angstige situatie uit te beelden waarin je als mens met het (almachtig) goddelijke / (nood)lot wordt geconfronteerd 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen

Bij a. alleen een scorepunt toekennen, wanneer beide antwoorden juist zijn.

Wanneer bij a. als één van de antwoorden 'katharsis' is gegeven, geen scorepunt toekennen.

Tekst 3

---

18 maximumscore 1

Door de baby te omschrijven als inspanning van mijn pijnen / Door te vertellen hoe haar eigen baby aan de borst van een andere vrouw werd gelegd, wordt pathos opgewekt / benadrukt locaste hoe verschrikkelijk het was het door haar gebaarde kind te verliezen.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

19 maximumscore 2

- Bij Sophocles deelt Laïus zelf een klap uit aan Oedipus 1
- Bij Euripides wordt Oedipus door de paarden verwond / doet Laïus niets 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Tekst 4

20 maximumscore 3

- (1 hooggestemde verwachtingen:) Oedipus denkt Thebe te bevrijden van de pest door de moordenaar van Laius te zoeken. Thebe zal volgens de verwachting van Oedipus weer welvarend worden / De bevolking heeft hooggestemde verwachtingen van hun goede koning 1
  - (2 vertrouwen in menselijk vernuft:) Oedipus verwacht door een gedegen onderzoek de waarheid te kunnen achterhalen / De bevolking vertrouwt op het vernuft van Oedipus; hij heeft immers destijds de stad van de Sfinx gered 1
  - (3 grootheid die omslaat in ellende:) Langzamerhand wordt duidelijk dat Laius zijn eigen vader was en dat hij met zijn eigen moeder is getrouwd. De ramp is nu compleet: de machtige koning van Thebe eindigt als arme bedelaar / Oedipus blijkt persoonlijk schuldig: de machtige koning van Thebe eindigt als arme bedelaar 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Opmerking vooraf

Voor een tijdfout één scorepunt in mindering brengen wanneer deze fout niet van essentieel belang is voor de betekenis van het kolon, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

Kolon 21

21 maximumscore 2

οὔτε μοι πατρίς οὔτ' οἶκος ἔστιν

Ik heb / voor mij is er noch een / geen vaderland noch een / en geen huis/familie

πατρίς οἶκος vaderlijk huis

0

Kolon 22

22 maximumscore 1

οὔτ' ἀποστροφῆ κακῶν.

noch een mogelijkheid / en (ook) geen mogelijkheid om te ontsnappen aan (mijn) ongeluk/ellende/ramp(en).

Niet fout rekenen: κακῶν aan slechte mensen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 23

23 **maximumscore 1**

ἡμάρτανον

Ik beging een fout / Ik heb een fout begaan

Kolon 24

24 **maximumscore 2**

τόθ' ἡνίκ' ἐξελίμπανον δόμους πατρῶους,

op het moment dat ik het huis/paleis van mijn vader / het (voor)vaderlijk huis verliet,

Niet fout rekenen: δόμους πατρῶους vaderstad / familie van mijn vader

Kolon 25

25 **maximumscore 2**

ἄνδρὸς Ἑλλήνωνος λόγοις πεισθεῖς,

(nadat/omdat ik) overtuigd/misleid (was) door de woorden van een Griekse man / Griek / omdat ik me liet overreden door / luisterde naar de woorden van een Griekse man,

Kolon 26

26 **maximumscore 2**

ὃς ἡμῖν σὺν θεῷ τείσει δίκην.

die (aan) ons/mij als god het wil genoegdoening zal geven.

Niet fout rekenen: (en/maar) hij zal aan ons genoegdoening geven als god het wil

ἡμῖν jullie/jou

0

τείσει hij gaf genoegdoening

0

Kolon 27

27 **maximumscore 2**

οὐτ' ἐξ ἐμοῦ γὰρ παῖδας ὄψεται ποτε ζῶντας τὸ λοιπὸν

Want noch zal hij voortaan ooit / Want nooit zal hij voortaan mijn kinderen in leven / levend zien

Niet fout rekenen: ἐξ ἐμοῦ παῖδας ζῶντας dat mijn kinderen leven

ἐξ ἐμοῦ παῖδας ποτε ζῶντας mijn ooit levende kinderen

0

ὄψεται hij zag

0

Wanneer τείσει in kolon 26 ook vertaald is met een verleden tijd, hier nogmaals aanrekenen tot een maximum van 3.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 28

28 **maximumscore 2**

οὔτε τῆς νεοζύγου νύμφης τεκνώσει παῖδ',
 noch / en (ook) niet / en nooit zal hij een kind verwekken bij zijn
 pasgetrouwde bruid,

Niet fout rekenen: νύμφη meisje
 Niet fout rekenen: παῖδ' kinderen

Kolon 29

29 **maximumscore 2**

ἐπεὶ κακῶς κακὴν θανεῖν σφ' ἀνάγκη
 omdat het onvermijdelijk/noodzakelijk is dat die vreselijke vrouw op
 ellendige wijze / slecht sterft / zal sterven

Niet fout rekenen: ἐπεὶ want
 ἐπεὶ ἀνάγκη toen het onvermijdelijk was 0
 ἐπεὶ daar (bijwoord) / vervolgens 0
 θανεῖν voortijdig vertaald 0

Kolon 30

30 **maximumscore 1**

τοῖς ἐμοῖσι φαρμάκοις.
 door mijn toverkruiden/vergif.

Kolon 31

31 **maximumscore 2**

μηδεὶς με φαύλην κάσθενῆ νομιζέτω μηδ' ἠσυχαίαν,
 Niemand moet mij beschouwen als onbetekenend/minderwaardig en zwak
 en (ook niet als) passief / moet mij als onbetekenend, zwak en passief
 beschouwen,

Niet fout rekenen: φαύλην slecht / van lage stand
 μηδ' ἠσυχαίαν en als niet passief 0

Kolon 32

32 **maximumscore 2**

ἀλλὰ θατέρου τρόπου, βαρεῖαν ἐχθροῖς καὶ φίλοισιν εὐμενῆ·
 maar als een vrouw met een tegenovergesteld karakter, zwaar (drukkend
 /straffend) / onplezierig / moeilijk te verdragen voor (mijn/haar) vijanden
 en/maar welwillend/mild voor (mijn/haar) vrienden;

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 33		
33	maximumscore 2 τῶν γὰρ τοιούτων εὐκλεέστατος βίος. want van zodanige/dergelijke mensen is het leven het roemvolst / zeer roemvol.	
	τῶν τοιούτων van deze/die	1
	τῶν τοιούτων van zodanige dingen	0
	εὐκλεέστατος roemvol/roemvoller	1
Kolon 34		
34	maximumscore 2 ἐπεὶπερ ἡμῖν τόνδ' ἐκοίνωσας λόγον, Omdat je ons dit (woord/verhaal) / deze woorden hebt meegedeeld,	
Kolon 35		
35	maximumscore 2 σέ τ' ὠφελεῖν θέλουσα, (en) omdat ik je wil helpen,	
	ὠφελέω voordeel trekken / hulp krijgen	0
Kolon 36		
36	maximumscore 2 καὶ νόμοις βροτῶν ξυλλαμβάνουσα, en omdat ik het opneem voor de wetten van de stervelingen/mensen,	
	Niet fout rekenen: νόμος gewoonte	
	νόμος wijze	1
	νόμοις βροτῶν sterfelijke wetten	1
Kolon 37		
37	maximumscore 2 δρᾶν σ' ἀπεννέπω τάδε. verbied ik je deze dingen / dit te doen / dat jij deze dingen doet.	
Kolon 38		
38	maximumscore 1 οὐκ ἔστιν ἄλλως· Anders / Op een andere manier is het niet mogelijk;	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 39

39 maximumscore 2

σοὶ δὲ συγγνώμη λέγειν τάδ' ἐστὶ,

(maar) het valt jou te vergeven dat jij dit zegt / dit te zeggen,

Niet fout rekenen: (maar) het valt (jou) te vergeven dat jij dit zei

Kolon 40

40 maximumscore 2

μὴ πάσχουσιν, ὡς ἐγώ, κακῶς.

omdat/terwijl jij niet slecht wordt behandeld / er niet slecht aan toe bent, zoals ik.

μὴ πάσχουσιν κακῶς hoewel jij niet slecht wordt behandeld

0

Kolon 41

41 maximumscore 2

ἀλλὰ κτανεῖν σὸν σπέρμα τολμήσεις, γύναι;

(Maar) zal je het (echt) wagen/durven je (eigen) kinderen te doden, vrouw?

Niet fout rekenen: σὸν σπέρμα je zonen/zoon/kind

Niet fout rekenen: τολμήσεις waag/durf je het?

Niet fout rekenen: τολμάω verdragen/volharden/dulden

τολμήσεις waagde jij het?

σπέρμα afkomst

0

1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 7 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	Sophocles, Oedipus Tyrannus 412-462 (vertaling 412-428 G. Koolschijn)
tekst 2	Sophocles, Oedipus Tyrannus 800-822
tekst 3	Euripides, Phoenissae 28-45
tekst 4	Uit: Ch. Segal, Oedipus Tyrannus: Tragic Heroism and the Limits of Knowledge (New York 1993)
tekst 5	Euripides, Medea 798-817